

Regionalne konsultacije s mladima o instrumentima i inicijativama za utvrđivanje i kazivanje činjenica o ratnim zločinima u bivšoj Jugoslaviji

Beograd, Srbija
21. oktobar 2007.

Ove konsultacije organizovali su Fond za humanitarno pravo, Istraživačko-dokumentacioni centar i Documenta, u saradnji sa Inicijativom mladih za ljudska prava (Srbija) i Mrežom mladih Hrvatske. U diskusiji je učestvovalo 37 predstavnika nevladinih organizacija za ljudska prava i omladinskih organizacija, četiri člana podmladaka političkih partija u regionu, kao i 16 posmatrača, od kojih dva iz međunarodnih organizacija. Uvodničari su Nataša Kandić (Fond za humanitarno pravo, Srbija) i Vesna Teršelič (Documenta, Hrvatska), a skup su moderirali Emina Bužinkić (Mreža mladih Hrvatske, Hrvatska) i Andrej Nosov (Inicijativa mladih za ljudska prava, Srbija). Web portal *H-Alter* je kratkom vešću najavio skup.

Za utvrđivanje istine o prošlosti potrebno je regionalno telo čiji bi članovi bili stručnjaci iz svih zemalja bivše SFRJ.

Kad govorimo o utvrđivanju i kazivanju istine, mislim da bi bilo značajno da postoji regionalno tijelo i da bi bilo mnogo važno da su članovi i članice iz svih zemalja. Zašto? Zato što je jako važno da bude regionalno i da u njemu budu stručnjaci iz svih zemalja kako se mladi, a i ljudi uopšte, javno mnjenje, ne bi mogli kolebati pred finalnim rezultatima. (Antonela Balić, Forum Mladi i neformalna edukacija, Hrvatska, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Najvažnija uloga mladih je u stvaranju pozitivnog društvenog konteksta za promociju regionalnog tela za utvrđivanje činjenica.

Najvažnija uloga mladih je u stvaranju pozitivnog konteksta u regionu za suočavanje s prošlošću. Uloga i angažovanje mladih je upravo viđena u stvaranju pozitivnog javnog konteksta na regionalnom nivou za funkcionisanje, stvaranje i promociju tela za utvrđivanje činjenica i javno iznošenje činjenica. (Nataša Kandić, Fond za humanitarno pravo, Srbija, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Dobri komunikacijski kanali su od ključnog značaja za utvrđivanje istine na regionalnom nivou.

Prijenos informacija i komunikacijski kanali su ovde možda najbitnija stvar. Dosadašnji pogrešni komunikacijski kanali u suštini doveli su nas do ovog da imamo pod navodnim znacima više istina u više regija. (Kenan Uštović, Forum mladih Socijaldemokratske partije, BiH, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Mladi imaju odgovornost prema budućnosti i moraju vršiti pritisak da činjenice o zločinima budu utvrđene i saopštene.

Ako mladi nemaju odgovornost, za zlodela počinjena u prošlosti pošto u to vreme nisu mogli na to da utiču, postoji odgovornost mladih ljudi prema budućim generacijama za utvrđivanje činjenica. Mladi imaju odgovornost da postavljaju pitanja, da traže odgovore i da stalno u društvima u kojima žive vrše pritisak da činjenice budu utvrđene i saopštene javnosti. (Andrej Nosov, Inicijativa mladih za ljudska prava, Srbija, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Da li je mir stabilan ili trajan odnosi se pre svega na odnos prema istini i u tom smislu za mlade je posebno bitno da prihvate tu odgovornost, jer je imaju hteli ili ne. Nemaju možda za to šta je počinjeno, ali imaju za odnos prema tome šta je učinjeno. Mi sad više nismo maloletni i živimo u sredini koja se još uvek nije suočila sa prošlošću i u tom smislu imamo odgovornost. (Marko Veličković, Centar za razvoj civilnih resursa, Srbija, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Ta ideologija se vidi u negiranju zločina, u slavljenju zločinaca, u tome da ne postoji pravda, da ne poznajemo istinu i sve ono što je u stvari sadašnjost nama danas. Ja u tome vidim našu odgovornost, da mi u stvari nepriznavanjem svega toga, svih tih stvari koje postoje danas, u stvari produžavamo naše zločine, u stvari stajemo iza njih. Mi isto, svim tim što danas radimo ili ne uradimo, u stvari možemo da stvorimo plodno tle da se to ponovo desi. Zato mislim da svako od nas treba da vidi tu odgovornost. (Maja Stojanović, Inicijativa mladih za ljudska prava, Inicijativa mladih, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Kad koristimo same termine rata ili zločina, među mladima su oni emocionalno manje zasićeni naprosto zato što ih nisu preživeli ili su ih preživeli, ali ne na način na koji su to preživeli stariji, a koji su aktivno sudjelovali u ratu. (...)U vrijeme rata je bila strahovita medijska manipulacija u svakoj od naših zemalja, a mi kao mladi, kao tada dječica, više-manje smo to izbjegli. (...) Zbog svega toga smatram da među mladima postoji veća doza objektivnosti kada se govori o tim temama. (Mario Mažić, Omladinska grupa Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Potrebno je baviti se suočavanjem s prošlošću ali i sa sprečavanjem potencijalnih konflikata koji su još uvek mogući, pogotovo na Kosovu.

Problemi Kosova koji su se dogodili u prošlosti ima izgleda da su živi u pojedinim sredinama, posebno, recimo, u severnoj Kosovskoj Mitrovici, gde je mentalitet 90-ih prisutniji nego u drugim zemljama, gde je konflikt završen pre mnogo vremena i gde su, zapravo, rat i ratni zločini prošlost. Kod nas na Kosovu to je prošlost, ali je potencijalno i obnovljivo. Znači, osim mera suočavanja, treba da se bavimo i sprečavanjem. (Agon Maliqi, Inicijativa mladih za ljudska prava, Kosovo, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Suočavanje s počinjenim zločinima moramo obaviti sami, a ne čekati ulazak u Evropsku uniju. Moramo sami biti odgovorni za sopstvena društva.

Mi to moramo riješiti pre ulaska u Evropsku uniju jer nakon toga više nećemo imati što rješavati. Mi moramo sami rešavati takve stvari i moramo konačno biti, barem jednom od petog, šestog, sedmog stoleća ili prije Krista, odgovorni sami za svoja društva. Evropska unija daje

novac za takve stvari, a mi moramo samo prepoznati priliku, uzeti ga i početi raditi. (Ivan Novosel, Omladinska grupa Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21. oktobar 2007.)

Potrebno je što više podmlatka političkih partija uključiti u proces suočavanja s počinjenim zločinima.

Trebalo bi potencirati da se čim više podmladaka političkih stranaka uključi u taj proces. (Ivan Novosel, Omladinska grupa Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21. oktobar 2007.)

Stvaranja atmosfere u kojoj je moguće razgovarati o tim stvarima, zavisi od političkih partija(...) U tom smislu trebalo bi se ili orijentisati na rad sa političkim strankama, odnosno sa omladinom političkih stranaka. (Vladimir Milovanović, nevladina organizacija BIRO, Srbija, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Teme u vezi s ljudskim pravima treba hitno uvesti u obrazovne institucije.

Obrazovanje definitivno najbitnije i da upravo ovakve teme i teme općenito ljudskih prava treba pod hitno uvesti u škole i u masovne medije, jer to su ipak institucije koje uz obitelj najviše utječu na socijalizaciju čovjeka. (Mario Mažić, Omladinska grupa Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Od određenih nastavnih jedinica koje se mogu napraviti i u koordinaciji sa korišćenjem dokumentarnih filmova, raznoraznih oblika i metoda koje će biti zanimljive mladima, a koje će na različite načine obrađivati ove teme. I treba probati izlobirati, naravno, pedagoške zavode i ministarstva nadležna da to bude ili kao neformalna vannastavna jedinica ili praktično u velikom broju škola u zvaničnom programu. (Jan Zlatan Kulenović, Jan Zlatan Kulenović, Omladinska informativna agencija BiH, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Nakon što bi to regionalno tijelo došlo do objektivnih činjenica koje bi se onda mogle dalje prezentirati. Mislim da je važno da se osigura adekvatna prezentacija tih činjenica mladima, kroz udžbenike, škole, na način koji će biti njima razumljiv (...) da se napravi nekakav dodatak povjesnim udžbenicima, koji bi iznosio takve činjenice i koji bi bio 'uniformer'. I da se recimo on prevede na regionalne jezike. (Anamarija Sočo, Volonterski centar Zagreb, Hrvatska, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Među onim stvarima preko kojih mi možemo da pomognemo jeste, na primer, i stimulacija kritičke misli kod mladih. To se može učiniti kroz jedan oblik zvaničnog lobiranja za reforme u školskom sistemu. Recimo, da se uvede predmet o ljudskim pravima po školama. (Agon Maliqi, Inicijativa mladih za ljudska prava, Kosovo, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Web portal je izvanredno sredstvo za informisanje mladih o zločinima.

Zbog čega ne napraviti neku interaktivnu mapu bivše Jugoslavije koja bi se stavila recimo na taj portal i gdje bi se podaci, kako oni dolaze na vidjelo, jednostavno ugrađivali tamo. Da kad dođeš na to područje, da ti ono odjednom izleti, ko na ne znam nekom 'foršpanu' neke emisije, imena žrtava ili takve stvari, slike, filmovi, dokumenti. (Ivan Novosel, Omladinska grupa Helsinškog odbora za ljudska prava, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Meni se fantastično sviđa ideja sa internet portalom, jedno mesto na kome bi sve moglo da se nađe, od popisa žrtava, istorijskih fakata, dokumentarnih filmova, znači sve što bi bilo na jednom mestu i što bi govorilo o tome. (Simon Simonović, Srbija, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Potrebna je posebna strategija za informisanje ljudi o počinjenim zločinima u mestima koja su manje razvijena.

Prvi korak koji valja učiniti bio bi istraživanje u cilju identifikacije i otkrivanja mesta koja su najmanje informisana. Smatram da bi uspeh bio daleko veći nego kada bismo bili površni, obilazeći mesta koja su manje-više informisana o ovim pitanjima. Na primer, urbane sredine su daleko informisanije o ovim pitanjima od ruralnih mesta. (Jehona Serhati, Integra, Kosovo, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Ciljna grupa treba da budu i srednjoškolci, jer sa informisanjem o prošlosti treba početi što ranije.

Ciljna grupa bi trebalo biti srednjoškolci i to prva, druga, treća, četvrta godina, budući da su oni u tom trenutku u fazi stvaranja nekog mišljenja i u fazi kada zapravo kreiraju svoje mišljenje i svoj stav. (Naim Leo Beširi, Omladinska grupa Helsinškog odbora za ljudska prava, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Na informisanost mladih jako može da utiče imenovanje svih mesta zločina koja bi oni mogli da posećuju na ekskurzijama.

Prvi korak uopšte u tom suočavanju trebalo da bude javno imenovanje svih mesta zločina jer se žrtve osećaju na neki način ugroženim kada niko ne priča o njima.(...) gde bi i žrtve dobile na neki način tu satisfakciju u celom regionu. To bi uticalo na obaveštenost, informisanost uopšte mladih. (Jelena Bujanja, Omladinska grupa Helsinškog odbora za ljudska prava, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

Treba ustanoviti nagradu za javne ličnosti koji promovišu suočavanje sa prošlošću.

U našoj regiji postoje mladi ljudi koji su uzor, koji su umetnici, koji se bave muzikom, koji se bave filmom, a koji su zaslužili neku nagradu jer su promicali suočavanje sa prošlošću. (...) Ova inicijativa bi mogla napraviti jednu nagradu u svakoj državi, i da ona bude na godišnjoj bazi. To bi moglo biti motivirajuće. (Iva Prpić, Forum mladih SDP, Hrvatska, Regionalne konsultacije s mladima, Beograd, Srbija, 21.oktobar 2007.)

.)